


V
B J
C
392772
392791
Mag St. Dr. III

RELACYA
O
KOMMISSYI EDUKACYI NARODOWEY
PRZEZ J. W. JMCI PANA
LIPINSKIEGO
PODKOMORZEGO LATYCZEWSKIEGO
POSŁA WOIEWODZTWA PODOLSKIEGO, DELEGOWANEGO
OD STANOW RZECZYPOSPOLITEY
DO EXAMINOWANIA ONEYŻE SWOIM Y KOLLEGOW IMIENIEM, PRZED STANAMI RZECZYPOSPOLITEY
Na Seſſyi Seymowey die 18. Octobris 1776. Anno
UCZYNIONA.

NAYIASNIEYSZY KROLU P. N. M.
PRZESW. SKONFEDEROWANE RZPLTEY STANY.

OD wyznaczoney wolą W. K. Mci P. N. Miłł. y Prześwietnych Stanow do roztrząśnienia czynności, troiakiego rodzaiu Kommiſſyi na Seymie przeſzłym, z okazyi zgaſzonego Zakonu *Societatis JESU* uſtanowionych, Delegacyi; z przyiętey na ſiebie obligacyi, W. K. Mci P. N. Miłł. y Prześwietnym Skonfederowanym Stanom, dzieła naſzego, bez ſtarunku o ſłowa, mam honor odnoſić wiadomość. Z porządku nam przepiſanego, y potrzeby, zaczęliśmy to Dzieło naſzey Delegacyi od Kommiſſyi Edukacyi Narodowey, w ktorey dwa obiekta ſtawały nam do czynienia. *Nayprzod:* Weyrzenia w czynności teyże ſamey Kommiſſyi y przedſięwzięte przez Nią Syſtema nauk Kraiowych. *Powtore:* Obrachowanie przychodu, y rozchodu, oraz poznanie całey maſſy Funduſzu, na Edukacyą Narodowey Młodzi poświęconego.

Co do pierwſzego Obiektu. Ciąg czynności Edukacyiney Kommiſſyi od czaſu uſtanowienia ſwego, *immediatè*, to ieſt: od pierwſzey Seſſyi dnia 11. 8bris w Roku 1773cim zaczęty, y nieprzerwanie kontynuiący ſię, okazany Nam ieſt Protokułem każdey Seſſyi podpiſanym przez Prezeſa, y Kommiſſarzow zaſiadaiących. Przy Protokule mieliśmy oſobno Nam podane relacye dokładne wizyt corocznych do wſzyſtkich Szkoł Rzpltey wyſyłanych od Kommiſſyi.

Rapporta cokwartalne, ze Szkoł wſzyſtkich *cum judiciis* o Profeſſorach, y Nauczycielach. Uregulowanie czaſowne porządku Nauk w Szkołach, tak Woiewodzkich, iako y Powiatowych. Prze-

piſy, powinności Rektorom, Prefektom, Nauczycielom y Dyrektorom. Uſtawę nową wielce użyteczną Towarzyſtwa, Ludzi uczonych w Warſzawie, do piſm dla Edukacyi Młodzi Narodowey potrzebnych: ktore aktualnie pracuie, częścią około napiſania, częścią około examinowania piſanych w obcych Kraiach Kſiąg początkowych do wſzyſtkich Nauk, iakie ſię w Szkołach Rzpltey znayduią, lub znaydować maią.

Rozrządzenie wewnętrzne Kancellaryi, Archiwow, y Aktow teyże Kommiſſyi Edukacyiney. Przepiſanie Powinności wſzyſtkim Officyaliſtom, w tymże rozrządzeniu zażytym. Ułożenie porządnego Archivum Papierow Funduſzowych, w części tey, iaka ſię do rąk tey Kommiſſyi doſtała, nad czym aktualnie pracuią.

Doſkonałe ſyſtema Nauk, iakie Kommiſſya Edukacyina do ſkutku zupełnego, ile iey ſpoſoby dozwolić mogą, prowadzi, wydaie ſię w ułożoney y porządney Hierarchii Szkolney. *Univerſitas* Nauk iedna w kazdey Prowincyi: dla Wielkopolſki w Poznaniu, Małopolſki w Krakowie, dla Wielkiego zaś Xięſtwa Litewſkiego w Wilnie. Szkoły Woiewodzkie ſą ſubordynowane Rektorowi *Univerſitatis*, Szkoły Powiatowe, ktore maią tylko Prefektow, ſą ſubordynowane Rektorom Woiewodzkich Szkoł. Ze zaś do Szkoł doſtawać ſię powinna Młodź, iuż umieiąca czytać, y piſać, dla łatwości y zręczności nauczenia ſię dzieciom ubogiey Szlachty, ieſt w zamysle Kommiſſyi Edukacyiney, przez ułożone konwencye *cum Loci Ordinariis*, mieć przy Kościołach Parafialnych Szkoły Parafialne, z ſubordynacyą do Prefektow Szkoł Powiatowych. Przy Akademiach każdey Prowincyi, y przy Szkołach Woiewodzkich, ieſt w plancie Kommiſſyi, mieć, ile dochody wyſtarczyć będą mogły, Konwikty dla ubogiey Szlachty, ktoraby opatrzona *neceſſariis victûs & amictûs*, czerpać mogła, z publicznego zrzodła, Nauki światło. Jeſt w plancie teyże Kommiſſyi, pomagać przez drobne *Subſidia* Pauperom, z innych zarobkow ręcznych, o ſpoſob uczenia ſię w Szkołach pracuiącym.

Takowe tedy Syſtema Nauk Narodowych, okazała nam Kommiſſya Edukacyina: iż w częci iuż ieſt *in executione*, ile doſzłe dochody doſtarczyć iey mogły.

W Wilnie *Univerſitas* ma opatrzone *Collegium Aſtronomicum*, y Naukę experymentalney Fizyki. Szkoły Anatomii, Architektury, y do dawnych Szkoł przydane Konwikta dla ubogiey Szlachty, w Wilnie ſamym na oſob 60. w Koronie zaś w Oſtrogu na oſob 20. założone y utrzymane. Domy dla Emerytow, w ktorych teraz wysłużeni w Zakonie Jezuickim zgaſzonym; Na potym zaś ſtarość zaſłużonych Profeſſorow, ſpoczynek y opatrzenie miećby mogła; *Jeden* w Krakowie, *drugi* w Wilnie uſtanowione, dochodem opatrzone y utrzymane. A to wſzyſtko iaśnie nam okazały Akta y Protokuły Kommiſſyi Edukacyiney, ktorey iako z wybranych Mężow złożoney, dla Dobra powſzechnego y zaſzczytu Narodu, ieſt w zamyśle coraz daley wprowadzać w exekucyą *Syſtema generale* Edukacyi Narodowey.

Dla utrzymania zaś doſtatecznieyſzego, w doſkonałym porządku Szkoł publicznych; Te wſzyſtkie ſą na Departamenta podzielone: w Koronie cztery, *Pierwſzy* Mazowiecki, pod zaſzczytem J. O. Xcia Jmci Biſkupa Płockiego, w ktorym znayduie ſię Szkoł Woiewodzkich cztery, z Przełożonych y Profeſſorow, z Ex-Jezuitow złożonych. Szkoł powiatowych pod Zakonnemi oſobami y ich dokładnością zoſtaiących pięć. Oſob zaś Ex-Jezuickich do Szkoł dobranych, w liczbie trzydzieści, Duchownych cztery, Emerytow dwadzieścia. *Dru-*

Drugi Woiewodztw Wielkopolſkich J. O. Xcia Jmci dziſiey-ſzego Woiewody Kaliſkiego, w ktorym znayduie ſię w Poznaniu Akademia iedna: Szkoł Woiewodzkich trzy: Szkoł Powiatowych trzy po-Jezuickich, pod Zakonami zaś Szkoła Woiewodzka iedna, a Powiatowych pięć: Oſob Ex-Jezuickich do Szkoł należących czterdzieści ſiedm: Duchownych dwanaście, Emerytow zaś dwadzieścia. *Trzeci* Departament Małopolſki, czyli Lubelſki J. W. Piſarza W. X. Litewſkiego, w ktorym procz Akademii w Krakowie, na ſwoim dawnym funduſzu utrzymuiącey ſię; Szkoła Woiewodzka iedna, Powiatowa iedna pod Ex-Jezuitami, Szkoły Powiatowe trzy pod Zakonami. Oſob Ex-Jezuickich do Szkoł należących dwanaście, Duchownych dwie, Emerytow zaś dziewięć. *Czwarty* Departament pod zaſzczytem J. O. Xcia Jmci Generała Ziem Podolſkich, to ieſt: Woiewodztw Ruſkich: a w tym znayduie ſię Szkoł Woiewodzkich cztery, Powiatowych cztery pod Ex-Jezuitami; pod Zakonami zaś Szkoł Woiewodzkich cztery, Powiatowa iedna. Oſob Ex-Jezuickich do Edukacyi Narodowey należących, czterdzieści y pięć, Duchownych dzieſięć, Emerytow zaś dwadzieścia y pięć. Procz Emerytow po Kollegiach umieſzczonych. Dom Emeritorum w Krakowie na oſob trzydzieści y pięć utrzymuie ſię.

W Wielkim zaś Xięſtwie Litewſkim Edukacya Narodowa, na dwa Departamenta rozdzielona, *Jeden* pod zaſzczytem J. O. Xcia Jmci Biſkupa Wileńſkiego, w ktorym Akademia w Wilnie z oſob dwudzieſtu, Szkoły Woiewodzkie dwie z oſob ſiedmnaſtu, Szkoł Powiatowych pięć z Oſob dwudzieſtu pięciu, *Collegium Aſtronomicum* z Oſob czterech. *Domus Emeritorum* w Wilnie z Oſob trzydzieſtu ſię ſkładaią, Manſyonarzow przy Kościele S. Jana tamże z Oſob ośmiu. Plebanii zaś nowo erygowanych podobno *in ſatisfactionem* Fundacyi do Kollegiow przeſzło-Jezuickich przywiązanych trzynaście, rocznie po Złł. Polſk. tyſiąc pięćſet innych mniey koſztuiących, y Miſſyonarzow po rożnych mieyſcach utrzymywanych ośmiu, uſtanowionych znayduie ſię. Mieſzkaiących zaś po rożnych Kollegiach Oſob Ex-Jezuickich dwadzieścia umieſzczonych. Pauperow przy Szkołach publicznych płatnych po Złł. dziewięćdzieſiąt y sześć, Oſob ſto. Konwikt dla ubogiey Szlachty w Wilnie na Oſob ſześćdzieſiąt. Naoſtatek Szkoła dla Nauczycielow do Skoł Parafialnych na Oſob dwadzieścia y pięć założone zoſtaią.

Drugi Departament J. W. Jmc Pana Podkanclerzego W. X. Litewſkiego, w ktorym Szkoł Woiewodzkich cztery z oſob trzydzieſtu ſiedmiu. Szkoł Powiatowych cztery z Oſob dwudzieſtu Ex-Jezuickich złożonych ieſt.

Każdy z wyżey wyrażonych Departamentow, tylko co do exekucyi dozorow, iedney z wyżey wyrażonych Oſob w Kommiſſyi zaſiadaiących ieſt powierżony, bez żadney mocy rządzenia arbitralnie, lecz we wſzyſtkim *relativè* do dyzpozycyi całey KommiſſyiEdukacyiney.

Co do drugiego Objectum. Obrachowania Przychodow y Expenſow Kaſſy teyże Kommiſſyi, oraz pokazania całości Funduſzu. Okazała przed nami Delegowanemi Kommiſſya Edukacyina Rachunki Kaſſy ſwoiey, w porządnym Dyaryſzu Dochodow y Wydatkow, zewſząd produkowanemi Kwitami probowanym, w Summaryuſzu oraz ogolny Stan Importancyi y Expenſow demonſtruiącym. A nayprzod co ſię tycze Korony, z reprodukowaney nam Tabelli od Kommiſſyi Rozdawniczey, czyli raczey, do rozrządzenia Dobrami, Summami, Kleynotami, Srebrami, y wſzelkiemi *extinctæ Societatis* pozoſtałemi maiątkami od Stanow Rzeczypoſpolitey uſtanowioney, podaney, należytości roczney Importancyi okazano

 nam

nam ieſt: Cztery kroć dwadzieścia y cztery tyſiące, ſto ośmnaście Złł. groſzy dwadzieścia ieden Polſk. to ieſt: na każdą Rathę tak Swięto-Jańſką, iako y Trzech-Krolſką, po Złotych dwakroć dwanaście tyſięcy, pięćdzieſiąt y dziewięć, y groſzy dziewięć y puł Polſkich, procz tego, co po podaney Tabelli przybyło z dezertow Soſzyce w Rawſkim na Ratę Złł. Polſk 25. Lecz na to *w Racie pierwſzey* Swięto-Jańſkiey *Anni* 1774*ti* z importowanych do Kommiſſyi Rozdawniczey przy rozdawaniu Dobr Poſſeſſorom Summ, doſzła tylko od J. W. Prezeſa tey Kommiſſyi, do Kommiſſyi Edukacyiney Summa Sto trzydzieści ſiedm tyſięcy, ſto dziewięćdzieſiąt dziewięć Złotych, groſzy ośmnaście y puł Polſkich; w Remanencie zaś podana Summa Złł. trzy tyſiące ſiedmdzieſiąt dziewięć, groſzy dwadzieścia y dwa y puł dotąd niewybrana.

Na Bohlewie y Tokarach, zakordonowanych odpadło Złł. Polſk. tyſiąc trzyſta dziewięćdzieſiąt dwa, groſzy dwadzieścia dwa, przy Kaſſie Kommiſſyi Rozdawniczey zoſtało niedopłaconych do Raty Złotych Siedmdzieſiąt tyſięcy, trzyſta ośmdzieſiąt ſiedm, groſzy ſiedm y puł.

W naſtępuiącey *zaś Racie Trzech-Krolſkiey* Roku 1775*tego* weſzła do Kaſſy realnie Summa *Sto dziewięćdzieſiąt y pięć tyſięcy, ośmſet czterdzieści y trzy Złotych groſzy dziewięć y puł Polſkich.*

Za Dzieſięciny ktore opłacaią *anticipativè* za dwie Raty od Kommiſſyi Rozdawniczey nieodebrała Kommiſſya Edukacyina Złotych *ſiedmſet ſześćdzieſiąt*, z Bohlewa y Tokar odpadła Summa tyſiąc trzyſta dziewięćdzieſiąt dwa Złł. groſzy dwadzieścia dwa y puł. Przez racyą zmnieyſzenia Procentu z Dobr Klucza Kniahynińſkiego na Wołyniu, z zdania y rezolucyi Kommiſſyi Rozdawniczey J. W. Popiel Kaſztelan Sierpſki niewypłacił Złł. ſześć tyſięcy pięćſet. *W racie zatym* Swięto-Jańſkiey Roku tegoż ſiedmdzieſiątego piątego, z Bohlewa y Tokar, iako też z Kniahynina rownie iak pierwſzą Ratą odpadły Summy, na Remanentach czyli retentach u Poſſeſſorow ſkładaiących ſię zbyt wyciągniętemi Inwentarzami, y przez Reuitencyą innych pozoſtała Summa trzynaście tyſięcy, dwieście trzydzieści y trzy Złotych groſzy czternaście y puł. *W Racie Trzech-Krolſkiey*, Roku teraźnieyſzego w Remanent na Poſſeſſorach, bez odzyſkania pierwſzego, poſzło Złotych ośmnaście tyſięcy, ſto ſiedmdzieſiąt ieden, groſz ieden. Z Bohlewa y Tokar, ile pierwey. Z Rumok zaś przegranych Złł. trzy tyſiące, z Dołhaiowki także przegraney tyſiąc pięćſet Złł. odpadło.

Z Kniahynina iuż w tey Racie mniey, bo tylko Złł. trzy tyſiące trzyſta niedopłaconych zoſtało. Więc pokazało ſię za Rat cztery, z ktorych Kommiſſya Edukacyina daie Rachunek, iż weſzło tylko do Kaſſy tey Złł. *Siedmkroć pięć tyſięcy, ſiedmſet ſiedmdzieſiąt ieden, groſzy ośmnaście y puł.* W Deceſſach zatym y Retentach, iako wyżey namienionych, pozoſtała Summa ogolna Złł. Sto czterdzieści y dwa tyſiące, pięćset ſześćdzieſiąt y cztery, groſzy dwadzieścia trzy y puł. Aże taż Kommiſſya Edukacyina procz Rat wyrażonych, *anticipativè* na Ratę Swięto-Jańſką *Anni præſentis* z Dobr Markocic y Kwirkowa Summę Złotych Polſk. Cztery tyſiące ſiedmſet pięćdzieſiąt y ſiedm, groſzy pięć y puł.; z Procentu zaś od Summ po-Jezuickich, Summę ogolną Złł. Polſk. Pięćdzieſiąt ieden tyſięcy, ſiedmſet trzydzieści y trzy wybrała: Z intrat zaś extraordynaryinych, to ieſt z Aptek, gdzie mogły ſię dotąd utrzymywać, z Domow po Kollegiach, y innych, weſzła Summa Czterdzieści y ieden tyſięcy, dwieście dziewięćdzieſiąt y pięć Złotych, (Między ktoremi znayduią ſię Dwa tyſiące Czerwonych Złotych z Skarbu W. K. Mci Pana Naſzego Miłł. na utrzymanie Szkoł w

naytru-

naytrudnieyszych czasach, Kommissyi Edukacyiney dana. Ktora dobroczynność w pamiętnikach iey zapisana, świadczyć będzie poźney potomności, żeś dobry KROLU kochał, y pielęgnował Nauki, żeś Edukacyą Narodową, nietylko w kraiu zaszczepił gruntownie, ale też własnym utrzymywał sumptem.) Z Dobr naostatek Litewskich, do kassy generalney Koronney, z czego Expensa Uniwersalne Edukacyine Fundusz swoy miały, importowana Summa piędziesiąt y ieden tysięcy, siedmdziesiąt Złotych, całey zatym elucydowaney importancyi wyniosła Summa generalna Złł. Ośmkroć siedmdziesiąt y cztery tysięcy, sześćset dwadzieścia y sześć, groszy dwadzieścia y trzy y poł Polskich.

Z ktorey takowe wydatki, doskonale wydemonstrowane nam zostały, to iest: na Szkoły Departamentu J. O. Xcia Jmci Biskupa Płockiego - - Złł. Pol.	179,968	gr. 29 ½
Na Departament Wielkopolski - -	213,626	- 29 ½
Na Departament Ruski - - -	167,912	- 25
Na Departament J. W. Pisarza W. X. Litewskiego	57,837	- 9 ½
Na Emerytow po Kollegiach wszystkich -	11,821	- 7 ½
Na Prawo wyłożona iest Summa, to iest: na Plenipotentow, Patronow y inne Expensa	50,602	- 15
Na społeczeństwo do układania ksiąg Elementarnych, y na Bibliotekę wydano -	28,725	- 17
Na spłacenie długow po-Jezuickich, za Dekretami Kommissyi Sądowey wydana Summa -	16,519	- 16 ½
Na Pensye J. WW. Kommissarzom Sądowym -	57,388	- 26 ½
Na Pensye Officyalistom Kommissyi Edukacyiney wyłożona Summa - - -	52,826	

Na Podymne z kassy procz w Woiewodztwach, z Summ na *Sarta tecta Collegiorum* wyznaczonych wypłacano, iako też na Expensa rożne Extraordynaryine wydana Summa Złł. 11,509. gr. 22. Owoż z tych wszystkich wydatkow wynosi ogolna Summa Ośmkroć czterdzieści y ośm tysięcy, siedmset trzydzieści dziewięć Złotych, groszy trzynaście Polskich. Nie zostało w kassie iak tylko Summa Złotych pięć tysięcy, ośmset ośmdziesiąt y siedm, groszy dziesięć y poł.

Co się zaś ściąga do Importancyi y wydatkow kassy W. X. Litt. taka nam uczyniona iest demonstracya.

Dochodu ogolnego z Dobr w Litwie leżących, to iest: za Rat cztery podług Taryffy; Należało Milion, siedmdziesiąt y cztery tysiące, ośmset siedmdziesiąt y sześć Złł. Polsk. Lecz gdy na Possessorach Dobr zaległo Summy ogolney sto czterdzieści y siedm tysięcy, dwieście dziewięć Złł. Polsk., na przegraney połowie Burdykowszczyzny odeszło za iednę Ratę Złł. dwa tysiące, ośmset siedmdziesiąt y pięć. Więc do kassy tylko weszło z Dobr po-Jezuickich, Dziewięćkroć dwadzieścia y cztery tysiące, siedmset dziewięćdziesiąt y dwa Złotych: z Procentow od Summ Złotych trzydzieści y ośm tysięcy, dwieście dziewięćdziesiąt sześć groszy dziewiętnaście: z Dochodu Extraordynaryinego, Złotych czternaście tysięcy, siedmset pięć, groszy piętnaście y poł, gdy weszło; uczyniło wszystkiey percepty Summę ogolną Dziewięćkroć siedmdziesiąt y

 siedm

siedm tysięcy, siedmset dziewięćdziesiąt cztery Złotych, groszy cztery y poł Polskich.

Z tey takowe okazane Expensa. Na Pensye dla Akademii, Mansyonarzow, na Szkoły Woiewodzkie, na *Sarta tecta*, iako też na Pauperow wyszła Summa - Złł.	398,638
Na Dom S. Kazimierza dla Emerytow -	73,918 gr. 22½
Na Pensye dla Palestry y Officyalistow Kommissyi Edukacyi Narodowey w Litwie wydano -	41,500
Na Pensye Kommissarzom Sądowym do Spraw po-Jezuickich, wyznaczonym - -	42,000
Na założenie Seminarium w Wilnie, za wydaną Assygnacyą od Kommissyi Edukacyiney wypłacono - - - -	25,000
Na Reparacyą Konwiktu w Wilnie - -	6000
Na Expensa *Titulo* Duchowne, na dwa Konwikty y interessa Extraordynaryine, według rachunku przed Kommissyą Edukacyiną demonstrowanego, wydał J. O. Xże Jmć Biskup Wileński, Summę Złł. Pol. -	215,424
Na Procedera y Expensa Sądowe - -	20,104 gr. 1
Na uspokoienie długu przez Astronomią J. K. Mci zaciągnionego, wypłacono - -	7632
Do kassy Warszawskiey z Dobr Litewskich wzięta Summa - - - -	51070
Na Departament J. W. Podkanclerzego Litewskiego, według okazaney przez niego likwidacyi wyexpensowana Summa - -	67,626
Na Expensa Extraordynaryine kassa Wileńska wydała - - - - -	1960 gr. 11
Na wikt Xięży Ex-Jezuitow w Kollegiach, w Roku 1774tym wynika Expensy - -	6300

Wszystkiey więc Expensy wraz złączoney, Summa iedna wynosi Złł. Polsk. Dziewięćkroć pięćdziesiąt y siedm tysięcy, sto siedmdziesiąt y trzy, groszy cztery y poł. W kassie zatym pozostaie Summa Złł. Dwadzieścia tysięcy, sześćset dwadzieścia ieden.

Te zaś wszystkie Percept y Expens rachunki, dowodami wydemonstrowane są iako naydostateczniey. Mowić zatym może ta Magistratura, chwalebnie dla dobra Narodu pracuiąca, tyle o sobie, ile mądrość u Mędrca Pańskiego zachwaloną się mieć chciała, w te słowa: *Iż są sprawiedliwe powieści moie, niemasz w nich nic krzywego, ani przewrotnego.* Idę dalcy w moiey Relacyi.

Przed Examinowaniem kalkulacyi, gdyśmy całość y massę Funduszu Edukacyinego poznać chcieli, innego o tym nieznaleźliśmy u Kommissyi Edukacyi światła y uwiadomienia, iak tylko Tabellę Dobr po-Jezuickich y z nich wynikaiących Summ. Z tey okazyi, nauczyliśmy się Nayiaśnieyszy PANIE, y Prześwietne Skonfederowane Stany, że Kommissya Edukacyina, lubo z tak wielkich Mężow złożona, niemogła do tych czas, tak dostatecznie bydź całemu kraiowi użyteczną: iak miłość dobra powszechnego, umysł wielki, chęć szczera, y nieprzerwana usilność, temi dysponowały Mężami. W pierwszych bowiem zaraz początkach, żadnych niemaiąc dochodow, została nieiako dependuiącą od Kommissyi Rozdawniczey, y w swoich czynnościach związaną. Nietylko bowiem Summa trzykroć sto tysięcy Złł. na utrzymánie Szkoł, do dyspo-

zycyi

zycyi Kommiſſyi, nie była wypłacona, ale też cała importancya z Dobr po-Jezuickich wſtrzymana, podobno w ręku Luſtratorow: ktorzy o referencyi do tey Kommiſſyi zapomniawſzy, ſamey tylko Kommiſſyi Rozdawniczey, z przepiſu poźnieyſzego poſłuſzni byli.

Prożno uſiłowała Kommiſſya Edukacyi, pozyſkać od nich rachunki *de perceptis & expenſis*, oraz kſięgi y papiery wſzelkie, należące do właſności Funduſzow: ktorych bronić przez Plenipotentow ſwoich w Kommiſſyi Sądowey obowiązaną była. Jchmść PP. Luſtratorowie *à die 17. 8bris 1773tii Anni, ad Feſtum Sancti Joannis 1774ti Anni* maiący Adminiſtracyą Dobr, po uſtanowieniu Kommiſſyi Rozdawniczey, do niey Regeſtra, Kalkulacye, Ruchomości wſzelkiego gatunku y papiery komportowali. Y gdy z tych miar Kommiſſya Edukacyi bez ſpoſobu utrzymania na ten czas Szkoł y zaradzenia o całości Funduſzu zoſtawała; Nie przeſtawała z ſwoiey ſtrony czynić co tylko mogła. Dopominała ſię częſtemi Notami od Prześw. Kommiſſyi Rozdawniczey powrocenia Luſtracyi, dla zainformowania ſię w ſpoſobach y potrzebach do rozrządzenia Szkoł Publicznych.

Rekwirowała o prowenta y papiery, przez tychże Jchmść PP. Luſtratorow zabrane. Przypominała aby Dobra po-Jezuickie, podług myśli Rzeczypoſpolitey *certum pignus* okazuiącym, przedawane były. Niemniey Summy Funduſzowe, iako też za kleynoty, ſrebra y wſzelkie po-Jezuickie maiątki wynikaiące, pewne y beſpieczne oblokowania miały.

Żądała zatym pokilkakrotnie Tabell rozprzedanych Dobr, tudzież oſobliwych Tabell Summ Funduſzowych, y za kleynoty y ſrebra ſprzedane zgromadzonych, y rozrządzonych.

Przekładała potrzebę importowania do kaſſy Kommiſſyi Edukacyiney, *anticipativè* na pierwſzą Ratę prowentu z Dobr przy obięciu onych, za Dyplomatami W. K. MCI P. M. Miłł. wnoſić ſię winnych. Naſtępowały w tych okolicznościach y konferencye przez Delegowanych od Kommiſſyi, iako świadczą punkta y odpiſy dane. *Tandem* przyſłana Tabella Summ z Dobr po-Jezuickich. Lecz ta wkrotce dla poprawy Errorow przez opuſzczenie Dobr, odebrana; za przeciągiem niemałym czaſu, z poprawą w przyczynieniu Dobr, a dawnieyſze *quantum* Summy ogolney proweniencyi w ſobie zawieraiąca podana. *Zatym nam* prezentowano ieſt, iako po rozdaniu Dobr po-Jezuickich, y Summy wſzyſtkie, do podnieſienia w nowe lokacye rozdane: Domy, Kamienice po Miaſtach, ruchomości, ſrebra ſprzedane, bez znoſzenia ſię z Kommiſſyą Edukacyiną, lub Autentycznego donieſienia, co ſię z tym wſzyſtkim ſtało. Y na ten czas Kommiſſya widząc bezſkuteczne prozby y nalegania ſwoie, zanieſione od ſiebie publiczne zaſkarżenie prezentowała nam, po mimo ktorego, Kommiſſya Rozdawnicza pozyſkawſzy na Delegacyi przeſzłego Seymu wczeſną niedokończonego dzieła approbatę, przeciąga do dziſieyſzey pory kontynuacyą onegoż, gdy nie daie Kommiſſyi Edukacyiney żadnego Autentycznego uwiadomienia o Funduſzu, podług ktorego całości y iawnie okazanych dowodow, mogłaby formować ſtałą plantę Edukacyi, y czynić układy trwałe, do przyſzłego rozrządzenia Szkoł y Nauk w kraiach Rzeczypoſpolitey. Z tey tedy Relacyi, podług zainformowania naſzego, od całey Delegacyi wiernie wnieſioney, iako W. K. MC P. N. Miłł. y Wy Prześwietne Skonfederowane Stany, doſtateczną odbieracie wiadomość: iż importancye doſyć na tak wielką potrzebę utrzymywania y pomnażania Edukacyi Narodowey, ſzczupłe, a y te punktualnie nie dochodzą, z przyczyny ktorey Przełożeni y Profeſſo-

rowie Szkoł, małe zbyt Penſye odbieraią, gdy tylko Prefekci po Złotych 1600. Profeſſorowie zaś bądz naywyżſzey Szkoły; po Złł. 1200. na Rok wyznaczonych maią, a w tych, *victum & amictum* iako też *deſervitam mercedem* znaydować dla ſiebie muſzą, zkąd zwłaſzcza bez nadziei w przyſzłości iakowych względow, w ochocie publiczney uſługi ſtygnąć y upadać pewnie będą. Tak zapewnia ſię Prześwietna Kommiſſya Edukacyina: iż W. K. M. P. Nasz Miłł. iako mądrości pełen, Miłośnik zatym Nauk y Oyciec Oyczyzny, wraz z Przeswietnemi Stanami Rzeczypoſpolitey, gdy nie powiększenie, tedy zabeśpieczenie pewnego na zawſze Funduszu kraiowych Nauk, na tym Seymie z wſzelkim na dal ucaleniem obmyślić raczysz, tak, aby Retenta należytości odtąd znaydować ſię nie mogły; ale te za obostrzeniem nieuchronnego rygoru Prawa, *pro retroactis, & in futurum* wypłacane punktualnie zostawały.

Niemniey żąda taż Przesw. Kommiſſya, papierow wſzyſtkich y dowodow Autentycznych na wſzelkie Summy Funduſzowe, z Dobr, y wſzelkich mobiliow wynikłe, *ad Archivum & Regimen* Kommiſſyi nieodwłocznego podania, gdy tamtey Magiſtratury, iuż odtąd podobno moc y ſprawunek czynności, uſtawać będzie powinien, z ktorych odebranych, będzie miała Kommiſſya Edukacyi potrzebę rozpoznać, ktore Summy między nowych Kontrahentow rozdane, podnieſione ſą, a ktore nie, y iakowe maią *certum* dla ſiebie *fundum*; oſtrzeżenia przytym, aby ta Magiſtratura z upatrywaniem dalſzego Summ beśpieczeńſtwa podnieſionych odzyſkiwania, niepodnieſionych na dawnych, a pewnych lokacyach, podług oryginalnych zapiſow zoſtawiania, całości doſkonałey Funduſzow y Proweniencyi z Dobr *omni meliori modo* przeſtrzegania y zachowania, moc zupełną miała. A to, ku uſkutecznieniu zbawiennych myśli, y bez przeſzkody pomnażaniu Edukacyi Narodowey; przyśpieſzeniu oraz założenia potrzebnych Seminaryow, na wydoſkonalanie, y pomnażanie Nauczycielow, na ktorych inaczey prędko zeyść może, gdy y teraz, na dokładnych na wielu mieyſcach brakuie. *In reliquo*, y co ſię tycze czynności Rozdawniczey y Sądowey Kommiſſyi, ſpiſane, y przez nas wſzyſtkich, *tam ex Senatorio quam Equeſtri Ordine* Delegatow podpiſana Relacya. Niemniey punkta pytania y odpowiedzi na nie dane, przedrukowane, dla doſkonałey W. K. MCI P. N. Miłł. y Prześwietnych Skonfederowanych Stanow informacyi do Laſki podane, czytane będą.






DE LA
BIBLIOTHEQUE
DE MR LE PR
ALEXANDRE
LUBOMIRSKI